

Informacijska pismenost i dalje

Vesna Miličević

Trgovačka i tekstilna škola u Rijeci
vesna.milicevic@ri.htnet.hr

Kroz paradigmu i pojam »informatička pismenost« poznati su nam parametri »školska knjižnica je nezaobilazna u izgradnji znanja iz informacija«; »kompetencija knjižničara je razvijanje informacijske pismenosti...«; »informatička pismenost je temelj znanju«... »informatička pismenost — nužna je za uspostavljanje suvremenog društva znanja...« »Informatička infrastruktura sustava obrazovanja je preduvjet za stjecanje osnovne informatičke pismenosti«, itd.

Smatramo da korišteni pojam »informatička pismenost« automatski pretpostavlja i samo značenje pojma, no znamo li doista što je informatička pismenost; jesmo li svjesni značenja koje ona nameće i je li nužno da u okruženju u kojem jesmo kre- nemo u »osvješćivanje«.

U vremenu 21. stoljeća koje donosi novo, čini se da su jedino knjižničari u svojim knjižnicama i svojim kompetencijama — konstanta na putu prema određenim spoznajama.

U školi, gdje sve ima svoju određenu težinu samom spoznajom određenih kompetencija koje nas obvezuju na nešto ozbiljnije i složenije, informacijska pismenost obuhvaća i odgoj, etički stav, etičko ponašanje — odgoj kao temeljnu komponentu.

Anketom, koju smo proveli među učenicima i djelatnicima kako bismo saznali koliko nam je poznato što uključuje pojam informacijska pismenost, nismo došli do »ružičastih rezultata«.

Na pitanja: što je informacijska pismenost, jesu li informacijska i informatička pismenost isto, što je informatička, a što informacijska pismenost, dobili smo ne baš očekivane odgovore gotovo porazne.

Što je s djelatnicima? Možemo li biti zadovoljni? — Odgovor se pretpostavlja.

Iz provedene ankete saznali smo da mitovi o informacijskoj pismenosti nisu pravi, niti točni.

Došli smo do saznanja da doista, prvenstveno, treba poraditi na pojmu »informatička pismenost«. Sve ostalo je samo »nadogradnja« spoznajnoga pojma.

Informacijska pismenost je pristup informaciji, vrednovanje informacije, korištenje, primjena informacije — u cilju informacijske pismenosti. Pretpostavka za informacijsku pismenost je dobro snalaženje u knjižnici i dobro snalaženje u medijskim izvorima, znači, snalaženje u otkrivanju i pretraživanju izvora informacija (postavljanjem upita, odgovaramo na određena pitanja: što, kuda, kako,...).

Informacija dolazi do nas čak i kada je ne tražimo, ali ne smijemo prepustiti učenicima da sami dolaze do saznanja koja automatski usvajaju — bez prethodnog vrednovanja.

Informacija jeste bilo gdje, ali činjenica da jedino knjižničar informacijski opismenjuje učenike — ne bi trebala biti i jedina alternativa. Konstanta, znači, ne bi trebao biti sam knjižničar u knjižnici — već i svi ostali nastavnici.

U situaciji u kojoj vam netko kaže »ne davi me s time — previše mi je i matice«... dolazite do određenih »otkrića« i spoznaja koje (možda) ne pretpostavljaju ono što bi trebalo...

Mada se informacijska pismenost ne događa samo u knjižnici i trebala bi se striktno »događati« s nastavnicima (i s ravnateljima škole) — korelacijom (i zajedno), u razredu, u knjižnici... u životnom okruženju — ostaju i dalje otvoreni odgovori na pitanja tipa: ako je informacijska pismenost toliko važna danas zašto mnogi »nemaju vremena« za bitno.

A informacijska pismenost je danas važna (i najvažnija). Bitna je danas upravo jer djeca (koju mi poučavamo) odrastaju u elementima prožetim tehnologijom; »guglaju« i često svode rezultate svojih pretraživanja na mehaniku: kopiraj — zalijepi. Moramo ih upozoriti da odabirom u mnoštvu informacija nismo sigurni da je to pravi izbor. Naša zadaća je upozoriti na to da nije dobro ako nemamo izbor, ali jednako tako — nije dobro ni ako ga imamo previše. U potrazi za informacijom imamo milijun mogućnosti, ali moramo imati i intelektualni okvir za odabir informacija koji je doista potreban. To je jedini pravi način. Pravo rješenje. Iz knjige je sve vidljivo. Knjiga je opipljiva, stvarna. Kriteriji u vrjednovanju informacija pristupačniji su nego u odnosu na virtualno — elektroničke izvore. Često nam učenik zna reći da nije pogriješio — jer tako piše u Wikipediji. On ne zna da je potrebno znati da Wikipedija često donosi neprovjerene informacije. Stoga, u tom svom naglašavanju informacijskog društva i društva znanja — odnosno društva koje zna iskoristiti informaciju — ne propustimo naučiti svoje učenike da iskoriste pravu informaciju i odgovarajuće je vrednuju — u pretvaranju iste — u znanje. Jer, jedini ispravan put znanju je naučiti koristiti pravu informaciju i »ovladati« njome.

U suvremenom obrazovnom sustavu najvažniji elementi su da učenik mora biti aktivan i samostalan, angažiran... Tu možemo prepoznati informacijsku pismenost koja je u srcu samostalnog učenja. Sami smo svjedoci toga koliko se ono jučer — u odnosu na ovo danas promijenilo?! Učenje je naučiti usvajati znanje, ali i naučiti da se »nepouzdan« vrijednosti mogu i osporiti. Razvijanje kritičkog stava. Istraživačkog procesa. Samopouzdanja. Značenja.

U pismenosti 21. st., kako god okrenemo, informacija je temelj svega. Ovladati pristupom do informacije je (samo) put k ovladavanju pravog značenja informacije — što je daleko teže.

Ovladati tehnikom ECDL-a, vješto pretraživati internet — naučiti koristiti određene vještine jest bitno, ali informacijska pismenost je puno više od toga. Ona je koncept onoga što nas vodi u istraživanju i radu.

Knjižnična pismenost je preteča informacijskoj pismenosti — bavi se korisnicima i opismenjavanjem korisnika. Težimo istraživačkim zadacima. Imamo velika stremljenja. Učimo »letjeti«: što bolje, što vrednije, bavimo se promišljenim istraživačkim radom. Artikuliramo CILJ. Ishod učenja. Pronalazimo ključne riječi. Kompetentni smo. Definiiramo. Iskazujemo informacijske potrebe. Generiramo nadređeno. Uočavamo razlike...

Imamo misiju, svrhu i cilj. Integriramo se. Nadopunjujemo se.

I zašto onda mislimo da je nedostatak vrijeme i prostor...? Čovjek sam sebi određuje granice.

I... ne zaboravimo da je upravo vrednovanje najvažniji dio informacijske pismenosti.

Tehnologiju smo uveli i ovladali njome, no, jesmo li promijenili način pristupa obrazovanju?

Osluhnimo tuđe potrebe, dajmo si mogućnost... Istražimo ono neistraženo!

Put istraživanja je put spoznaje, put znanju, put informacijskoj pismenosti — i dalje... u neslućene visine. Neslućene uspjehe. (Cilj je isti?!)